

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Salih KAPUSUZ

Ankara Milletvekili

AK PARTİ Grup Başkanvekili

Faruk ÇELİK

Bursa Milletvekili

AK PARTİ Grup Başkanvekili

Eyüp FATSA

Ordu Milletvekili

AK PARTİ Grup Başkanvekili

4.- M. Ergün DAĞCIOĞLU

Tokat Milletvekili

5.- Tevhit KARAKAYA

Erzincan Milletvekili

6.- Talip KABAY

Erzincan Milletvekili

7.- H. İbrahim YILMAZ

Kütahya Milletvekili

8.- Mehmet ERDEMİR

Yozgat Milletvekili

9.- Mücahit DALOĞLU

Erzurum Milletvekili

10.- Fahri KESKİN

Eskişehir Milletvekili

11.- Ömer ÖZYILMAZ

Erzurum Milletvekili

12.- Abdullah Erdem CANTİMUR

Kütahya Milletvekili

13.- Gülseren TOPUZ

İstanbul Milletvekili

14.- Semiha ÖYÜŞ

Aydın Milletvekili

15.- Alaettin GÜVEN

Kütahya Milletvekili

16.- Remziye ÖZTOPRAK

Ankara Milletvekili

17.- Recep KORAL

İstanbul Milletvekili

18.- Muzaffer BAŞTOPÇU

Kocaeli Milletvekili

19.- Erdoğan ÖZEGEN
20.- Alim TUNÇ
21.- Aziz AKGÜL
22.- Ramazan CAN
23.- Mevlüt AKGÜN
24.- İlhan ALBAYRAK
25.- Fahrettin POYRAZ
26.- Mustafa DÜNDAR
27.- Şemsettin MURAT
28.- Halil ÖZYOLCU
29.- Mehmet Kerim YILDIZ
30.- Hanefi MAHÇİÇEK
31.- Mehmet ÖZLEK
32.- M. Mehdi EKER
33.- Mahmut KAPLAN
34.- A. Müfit YETKİN
35.- M. Atilla MARAŞ

Niğde Milletvekili
Uşak Milletvekili
Diyarbakır Milletvekili
Kırıkkale Milletvekili
Karaman Milletvekili
İstanbul Milletvekili
Bilecik Milletvekili
Bursa Milletvekili
Elazığ Milletvekili
Ağrı Milletvekili
Ağrı Milletvekili
Kahramanmaraş Milletvekili
Şanlıurfa Milletvekili
Diyarbakır Milletvekili
Şanlıurfa Milletvekili
Şanlıurfa Milletvekili
Şanlıurfa Milletvekili

GENEL GEREKÇE

7.11.1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası s 3.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunla değiştirilmiştir.Söz konusu değişikliklerin bir kısmı doğrudan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin çalışma usul ve esaslarıyla ilgili olup, bazıları parlamento hukukumuz açısından yeni kurallar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, son yapılan Anayasa değişikliklerine paralel olarak İçtüzüğümüzde de yeni düzenlemelerin yapılması gereği doğmuştur.

Ayrıca, İçtüzüğün 60, 79, 81, 83, 87 ve 91 inci maddeleri, 7.2.2001 tarihli 713 numaralı TBMM Kararıyla değiştirilmiştir. Bu değişikliğin amacı, 713 sayılı Karara ilişkin teklifin genel gerekçesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin daha hızlı, verimli, etkin ve sağlıklı çalışabilmesini sağlamak olarak belirtilmiş ve ülkenin ihtiyacı olan kanunların mümkün olduğunca çabuk çıkarılması, bunu teminen de kanunların görüşülmesi prosedürüne dair maddelerin değiştirilmesi öngörülmüştür.

713 sayılı TBMM Kararı ile ilgili olarak açılan iptal davası hakkında Anayasa Mahkemesi Kararı 18.6.2002 tarihli ve 24789 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Anayasa Mahkemesi 713 sayılı Kararla TBMM İçtüzüğünün 60, 81, 87 ve 91 inci maddelerinde yapılan bazı değişiklikleri, Anayasaya aykırı bularak iptal etmiştir. 10.12.2002 tarihli ve 750 numaralı TBMM Kararıyla İçtüzüğün iptal edilen 81 ve 87 nci maddelerindeki hükümler 60 ıncı maddedeki iptal hükmünü de kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Bu İçtüzük teklifi ile, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde son Anayasa değişiklikleri doğrultusunda yeni düzenlemelerin yapılması öngörülmüş, ayrıca Anayasa Mahkemesince iptal edilen İçtüzüğün 91 inci maddesi, iptal gerekçeleri de dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1.- 3.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle T. C. Anayasasının 94 üncü maddesi değiştirilerek TBMM Başkanı seçimi için öngörülen süreler kısaltılmıştır. Buna göre, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan adaylarının Meclisin toplandığı günden itibaren beş gün içinde Başkanlık Divanına bildirilmesi, Başkan seçiminin ise aday gösterme süresinin bitiminden itibaren beş gün içinde tamamlanması gerekmektedir. Teklifin birinci maddesi ile İçtüzüğün Başkan seçimini düzenleyen 10 uncu maddesindeki süreler kısaltılarak Anayasadaki değişikliğe paralellik sağlanmıştır.

MADDE 2.- 4709 sayılı Kanunun 29 uncu maddesiyle T. C. Anayasasının 89 uncu maddesi değiştirilerek Cumhurbaşkanının yayımlanmasını kısmen veya tamamen uygun bulmadığı kanunları, bir daha görüşmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri gönderebileceği düzenlenmiş, Cumhurbaşkanınca kısmen uygun bulunmama durumunda ise, TBMM'nin sadece uygun bulunmayan maddeleri görüşebileceği hükme bağlanmıştır. İçtüzüğün komisyonların yetkisini düzenleyen 35 inci maddesinde komisyonların kanun tasarı ve tekliflerini bölerek ayrı ayrı metinler halinde Genel Kurula sunamayacakları belirtilmiştir. Teklifin 2 nci maddesiyle, 35 inci maddeye bir istisna getirilerek Anayasadaki düzenleme doğrultusunda, komisyonların Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerini görüşebileceği düzenlenmiştir.

MADDE 3.- Teklifin 3 üncü maddesi ile İçtüzüğün kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesini düzenleyen 81 inci maddesine bir fıkra eklenerek; Anayasadaki 89 uncu maddedeki değişiklik doğrultusunda Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerinin görüşülmesine kanunun tümü hakkındaki görüşmeler başlamadan önce Genel Kurulca görüşmesiz karar verilebileceği hükme bağlanmıştır. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılacaktır. Aksi durumda ise, Kanun 81 inci maddedeki genel hükümlere göre görüşülecektir.

MADDE 4.- Teklifin 4 üncü maddesi ile İçtüzüğün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 91 inci maddesi iptal gerekçesi de göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmiştir. Önceki düzenleme ile yalnız temel kanunlar ve İçtüzük için özel görüşme ve oylama yöntemi belirlendiği halde 713 sayılı Kararla İçtüzüğün 91 inci maddesi değiştirilerek, ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunları da eklenmiş,

ayrıca bu özel görüşme ve oylama yönteminin yanısıra maddeler üzerinde önerge verilip verilemeyeceğinin Genel Kurulca karara bağlanacağı kabul edilmişti. Bu tespite hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması halinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilecektir. Anayasa Mahkemesi, söz konusu maddedeki “temel kanun” ve “ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunları”nın kapsamının açık olmadığı, her tasarı ve teklife özgü biçimde uygulanacak görüşme ve oylama usulü önceden bilinemeyeceğinden objektiflik sağlanamayacağı, bu maddenin belirlilik, genellik, soyutluk ve öngörülebilirlik özellikleri taşımaması nedeniyle, yasama yetkisinin amacına uygun biçimde kullanılmasına elverişli olmadığı gibi hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşmadığı gerekçeleriyle maddeyi iptal etmiştir.

Bu madde ile Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri çerçevesinde, İçtüzüğü’nün 91 inci maddesi yeniden düzenlenmiş ve temel kanunlar ve İçtüzüğü bütünü ile veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı ve tekliflerin hepsi için geçerli bir özel görüşme ve oylama yöntemi belirlenmiştir. Söz konusu tasarı ve tekliflerin Genel Kurulda bölümler halinde görüşülmesine ve her bölümün hangi maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması halinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebileceği ve maddeler okunmaksızın bölümlerin ayrı ayrı görüşülüp oylanacağı, bölümler üzerinde verilen önergelerin kabulü halinde o bölümün kabul edilen önergeler ile birlikte oylanacağı ve bölümler üzerinde İçtüzüğü’nün maddelerin görüşülmesi ile ilgili hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

MADDE 5.- 4709 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle T. C. Anayasasının 87 nci maddesi değiştirilerek, TBMM’nin af yetkisi ile ilgili Anayasanın 14 üncü maddesine gönderme yapan sınırlama kaldırılarak Anayasanın “Temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılması “ başlıklı 14 üncü maddesindeki fiillerden dolayı da TBMM’ne genel ve özel af ilan edebilme olanağı tanınmış, ancak; genel ve özel af kararının, TBMM’nin üye tamsayısının beşte üçü ile alınabileceği hükmü getirilmiştir. Böylece, genel ve özel af ilanı kararı alabilmek için beşte üç nitelikli çoğunluk koşulu getirilmesi, parlamento hukukumuz açısından yeni bir şekil kuralı olarak karşımıza çıkmakta ve TBMM’nin af ilanı kararı alabilmesini büyük ölçüde güçleştirmektedir.

İçtüzükte TBMM'nin af yetkisi ile ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu madde ile Anayasadaki düzenlemeye paralel olarak İçtüzükte yeni bir düzenlemeye gidilmesi öngörülmektedir. Genel veya özel af içeren tasarı veya tekliflerinin Genel Kurulda, afla ilgili maddelerinin ve tümünün kabulünün Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile mümkün olacağı, genel veya özel af içeren bir önerenin Genel Kurulda üye tamsayısının beşte üç çoğunlukla kabul edilmesi durumunda ise, ilgili maddeler ile tasarı veya teklifin tümünün kabulünün de üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyunu gerektireceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 6.- 4709 sayılı Kanunun 31 inci maddesiyle T.C. Anayasasının 100 üncü maddesi değiştirilerek, Meclis Soruşturması ile ilgili işin Genel Kurulda gizli oyla sonuçlanması öngörülmüştür. Teklifin 6 ncı maddesi ile Meclis soruşturması önergesinin Genel Kurulda görüşülmesinden sonra, Meclis Soruşturması açılıp açılmaması hakkında Genel Kurulca gizli oyla karar verileceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 7.- Anayasanın 100 üncü maddesindeki değişikliklerle Komisyona soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde (soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona tanınan yeni iki aylık süre içinde) TBMM Başkanlığına teslimini zorunlu hale getirmiştir. Teklifin 7 nci maddesi ile, bahsi geçen Anayasa değişikliğine uyum sağlanmıştır.

MADDE 8.- Anayasanın 100 üncü maddesindeki değişikliklerle Soruşturma Komisyonu raporunun 10 gün içinde dağıtılması ve dağıtımdan itibaren 10 gün içinde görüşülmesine ve Yüce Divana sevk kararının ancak üye tam tamsayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla alınabileceği hükme bağlanmıştır. Teklif ile, İçtüzüğün 112 nci maddesinde değişiklik yapılarak Soruşturma komisyonu raporunun, Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde bastırılarak hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana -derhal gönderileceği ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtılacağı ve Raporun, üyelere dağıtımından itibaren on gün içinde görüşüleceği düzenlenmiştir. Ayrıca Genel Kurulda Yüce Divana sevk kararının gizli oyla alınması hükmü getirilmiştir.

MADDE 9.- 4709 sayılı Kanunun 26 ncı maddesiyle T. C. Anayasasının 74 üncü maddesinde değişiklikler yapılmış ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydı ile Türkiye'de ikamet eden yabancılara da dilekçe hakkı tanınmıştır. Ayrıca, kendileriyle ilgili başvuruların sonucunun, dilekçe sahiplerine yazılı olarak gecikmeksizin bildirilmesi hususu getirilmiştir.

Bu madde ile Anayasadaki değişikliğe paralel olarak, Türkiye'de ikamet eden yabancılara da TBMM Dilekçe Komisyonuna başvuruları hakkı tanınmıştır.

MADDE 10.- Yürürlük maddesidir.

MADDE 11.- Yürütme maddesidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ

MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğünün 10 uncu maddesinin son fıkrasında geçen “on gün” ibareleri “beş gün” şeklinde değıştirilmiştir.

MADDE 2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğünün 35 inci maddesinin sonuna aşğıdaki fıkra eklenmiştir.

“Komisyonlar, Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşölmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerini görüşebilir. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır.

MADDE 3.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğünün 81 inci maddesine aşğıdaki fıkra eklenmiştir.

“Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşölmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerinin görüşölmesine kanunun tümü hakkındaki görüşmeler başlamadan önce Genel Kurulca görüşmesiz karar verilebilir. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır. Kanununun tümünün görüşölmesine karar verilmesi durumunda ise Kanun yukarıdaki fıkralara göre görüşölür. Kanunun tümünün oylaması her halde yapılır.”

MADDE 4.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğünün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 91 inci maddesi aşğıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Madde 91.- Temel kanunları ve İktüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değıştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler halinde görüşölmesine ve her bölümün hangi maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceğı gibi, Danışma Kurulunda oybirliğı sağlanamaması halinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunmaksızın ayrı ayrı görüşölür ve oylanır. Bölümler üzerinde verilen önergelerin kabulü halinde o bölüm kabul edilen önergeler ile birlikte oylanır.

Bölümlerin görüşölmesinde maddelerin görüşölmesine ilişkin hükümler uygulanır.”

MADDE 5.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 92 nci maddesinin başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarıları ile genel veya özel af ilanını içeren kanun tasarı ve teklifleri”

“Genel veya özel af ilanını içeren tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda kabulü Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile mümkündür. Gerekli çoğunluk, söz konusu tasarı veya tekliflerin afa ilgili maddelerinde ve tümünün oylamasında ayrı ayrı aranır. Genel veya özel af ilanını içeren bir önergenin Genel Kurulda üye tamsayısının beşte üç çoğunlukla kabul edilmesi durumunda ise, ilgili maddenin ve tasarı veya teklifin tümünün kabulü üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyunu gerektirir.”

MADDE 6.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 108 inci maddesinin son fıkrasına “ Genel Kurulca” ibaresinden sonra gelmek üzere “gizli oyla” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 7.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 110 uncu maddesinin son fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bu süre içinde raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur.”

MADDE 8.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 112 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve üçüncü fıkrasına “ Genel Kurulca” ibaresinden sonra gelmek üzere “gizli oyla” ibaresi eklenmiştir.

“Soruşturma komisyonu raporu, Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde bastırılarak hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana derhal gönderilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtılır. Rapor, üyelere dağıtımından itibaren on gün içinde görüşülür.”

MADDE 9.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 115 inci maddesine “vatandaşlarının” ibaresinden sonra gelmek üzere “ ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancıların” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 10.- Bu İçtüzük hükümleri, yayımını takip eden ayın başında yürürlüğe girer.

MADDE 11.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

